

PRAVICA

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrta leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelk, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Dr. Gosarjevo delo v ministrstvu socialne politike.

Z novim upom v bodočnost je lansko leto pozdravilo jugoslovansko delavstvo korak Slov. ljudske stranke, ki je poslala v vlado za ministra socialne politike krščanskega socialista dr. Andreja Gosarja. Tudi ostala jugoslovanska javnost se je o novem ministru zelo simpatično izjavljala, poudarjajoč, da, če kdo, more le on spraviti našo socialno politiko v pravi tir, ji dati dober temelj in na njem začeti z gradnjo socialne politike v državi.

Pametni politiki dr. Gosarja za njegovo mesto niso zavidali, kajti njegovi predniki so polagoma ministrstvo socialne politike demontirali in res je dr. Gosar prevzel le še razvaline.

V takih razmerah, ko mu je tudi nedostajalo sredstev, je začel dr. Gosar kot minister socialne politike z novim pozitivnim — ustvarjajočim delom. Njegovi načrti so bili dalekosežni in v mnogočem za nekatere nerazumljivi, on pa se je držal načela: »V danih razmerah doseči in storiti za delavstvo kar se sploh doseči da, potem pa polagoma korak za korakom k novim uspehom.« Pri tem pa je dosegel neverjetne lepe uspehe izmed katerih je glavni ta, da je dokazal jugoslovanski javnosti nujno potrebo obstoja ministrstva za soc. politiko, kakšne važne naloge ima to ministrstvo in kaj vse lahko ravno to ministrstvo stori za tiste državljane, ki so zaščite in pomoči absolutno in nujno potrebni. Mnogo dela in uspehov ministra dr. Gosarja bo ostalo javnosti prikrita in tudi mi se hočemo ob tej priliki spomniti le na najvažnejše uspehe v dobro delavstvu.

Dr. Gosar je rešil s svojo uredbo o posredovanju dela in zidanju delavskih hiš jugoslovanskemu delavstvu 32 milijonov dinarjev. S tem je postavil tudi za bodoče trden in trajen temelj posredovalnicam za delo, zagiral brezposelnim podporo in tisoči delavcev bodo prej ali slej lahko prišli na najlažji način pod svojo streho k lastnemu ognjišču.

Dr. Gosar je zagrabil tudi težko vprašanje delavskih zaupnikov, katerega se ni upal lotiti noben njegov prednik. Izdal je dva pravilnika tako, da bo lahko zavedno delavstvo institucijo obratnih zaupnikov povsod spravilo v življenje.

Dr. Gosar je postavil temelj zgradbi Delavske zbornice v Ljubljani s tem, da je dovolil v ta namen Delavski zbornici uporabiti 1.500.000 Din. Odobril je nakup in adaptacijo hiše za Delavsko zbornico v Celju. Odobril je zidanje velike moderne stanovanjske hiše Pokojniškega zavoda v Ljubljani. Dal je mariborski občini 2.000.000 Din, celjski pa 500.000 Din brezobrestnega posojila za zidanje delavskih stanovanj. Ponudil je 2.000.000 Din tudi ljubljanski občini v ta namen, ki jih pa ni sprejela. Dal je izdelati načrte za delavske hišice, po katerih bi bilo mogoče priti do last-

ne hiše tudi treznim delavcem na dolgoročna mala mesečna odplačila. Dr. Gosar je potrdil za Delavsko zbornico v Ljubljani nov volivni red na podlagi katerega bo omogočeno prihodnje leto našemu delavstvu svobodno in tajno voliti svoje delegate v Delavsko zbornico.

Dr. Gosar je hotel urediti delovni čas privatnih in trgovskih nastavljenecv ter odpiranje in zapiranje trgovin in obrtnih podjetij. Pripravil je načrt, o katerem je razpravljala anketa, ki jo je sklical in na podlagi te ankete je dal izdelati nov še boljši načrt uredbe, ki bi naj v najkrajšem času stopila v veljavo.

Dr. Gosar je zgrabil tudi najvažnejši soc. problem, naše soc. zavarovanje. Pripravil je uredbo, ki bi imela zakonsko moč. Po tej uredbi bi dobili okrožni uradi svojo samostojnost v bolniškem zavarovanju. Silno važna stvar, posebno za slovensko delavstvo, ki je stala tik pred uzakonjenjem, ko je zadnja vlada padla.

Dr. Gosar je spravil v življenje vse Delavske zbornice v državi in inspekcije dela so se oživele in začele pod dr. Gosarjem z doslednejšim in živahnim delom v zaščito in korist delavstva.

Naše izseljeniško vprašanje se je oživele. Izseljeniška služba se je reorganizirala in dr. Gosar je pripravil pogodbo s tujimi državami, za enakopravnost naših delavcev na tujem glede zavarovanja in starostne preskrbe naših delavcev v tujih državah.

Dr. Gosar je pripravil tudi zakon o zaposlenju tujih delavcev in zakon o varčevanju mladih delavcev.

Tako smo spomnili samo najvažnejše uspehe, ki jih je dosegel dr. Gosar v razmeroma kratki dobi v težkih razmerah za delavstvo in navedli njegove namere, ki jih je hotel v najkrajšem času izvršiti.

Kakor je bilo naše delavstvo prej veselo svojega ministra, tako mu je danes težko, da je moral prepustiti vsled nastalih razmer svoje mesto človeku, ki delavstvu ni znan. Prepričani pa smo, da bo naslednik dr. Gosarja vse njegove načrte izpeljal in njegovo započeto delo z isto ljubeznijo in razumevanjem nadaljeval, kakor njegov prednik, ki mu je pokazal dobro in uspešno pot.

Dr. Gosar pa ostane delavstvu v trajnem in hvaležnem spominu z ozirom na njegovo plodnosno delo in delavstvo le želi, da se skoro povrne nazaj, kamor spada t. j. v ministrstvo za socialno politiko.

Težji pa bi bil udarec rezultata zadnje vladne krize za delavstvo, če ne bi bil nadomestil v sedanjih vladi dr. Gosarja njemu enakovreden mož in to po svojem čustvovanju z delavci, socialnem prepričanju in neumornem delu za svoje ljudstvo dr. Anton Korošec.

stavil tajnik SZV tov. Peter Rozman. Zahtevali so od njega dovoljenje za zborovanje oblasti, legitimacijo kot oblastni poslanec, pravila organizacije in drugo. Tajnik Peter Rozman jim je dokazoval, sklicujoč se na zborovalni zakon, da to ni javen shod, ampak le zaupni sestanek, ki ga ima pravico sklicati vsako društvo po zborovalnem zakonu. Tovariš Peter Rozman, ki je imel seboj tudi več izvodov »Pravice«, jim je pokazal ime njenega izdajatelja, pokazal članske izkaznice in žig SZV, navedel tudi osebe, ki ga poznajo. Povedal jim je tudi, da noben oblastni poslanec nima legitimacije in se torej kot tak ne more legitimirati. Toda vse to ni nič pomagalo. Orožniki so razgnali ljudi domov, tovariše Petra Rozmana, predsednika pripravljalnega odbora tovariša Avgusta Kardinarja in zaupnika Mihaela Podgorelca pa so uklenili na skupno dolgo verigo in gnali na občinski urad v Štrigovo. Tamošnji župan Fodrotzi (zet nekega tamošnjega grofa), je tovariše zasliševal, jih počastil z različnimi ljubeznivostmi in izjavil, da je »Pravica« v naši državi prepovedan list! Kljub vsem utemeljenim ugovorom tov. Petra Rozmana, da je pošten človek, je župan Fodrotzi ukazal orožnikom, da odvedejo vse skupaj k okrajnemu glavarju v Čakovec. Kakor orožniki, tako je tudi župan izjavljal, da imajo za vse to nalog od okraj. glavarstva v Čakovcu.

Od Štrigove so gnali naše tovariše v pozni noči trdo uklenjene na skupni verigi 17 km daleč po skrajno slabi in blatni cesti ter ledu na orožniško postajo v Macinec. Tam so dali vsakemu ležišče na tleh in zasilno odejo ter jih priklenili k postelji, na kateri je spal orožnik. Drugi dan so jih nato trije orožniki odpravili z vlakom k okrajnemu glavarju v Čakovec. Tov. Peter Rozman je pri okrajnem glavarju zoper vse to ravnanje odločno protestiral, narkar je okrajni glavar izjavil, da se je vse izvršilo brez njegove vednosti. Tov. Peter Rozman je zahteval, da se vsi krivci izsede in pozovejo na odgovor. Nato so bili vsi trije tovariši ob pol dvanajstih izpuščeni, vsi izmučeni, blatni, mrzli ter lačni. Vsi tovariši so morali potem prehoditi še celo dolgo pot domov, v najhujšem mrazu in je tov. Peter Rozman prišel na svoj dom šele ob 6. uri zvečer.

Govoriti o tem, kdo je vsa ta nezaslišana preganjanja proti našim tovarišem zakrivil, nam ni treba dosti. Vsakemu viničarju, in še posebej onim iz Štrigove in okolice, je jasno, da je to bilo delo kapitalističnih demokratskih mogotcev, ki ne morejo videti in nočejo dopustiti zatiranih viničarjem, da se združijo in organizirajo v obrambo svojih pravic in za zboljšanje svojega neznoznega položaja. Vedeti moramo, da so baš v teh krajih viničarji do skrajnosti zatirani. Tako morajo delati za 10 Din na dan pri svoji hrani od zore do mraka v vinogradu! Misel združitev, ki je prodrila tudi v te viničarje, je seveda skrajno zoprna kapitalističnim vinogradnikom. Da prestrašijo uboge viničarje, so tudi ves ta škandal inscenirali. Da je to v nasprotju z vsemi obstoječimi zakoni, je jasno kot beli dan. Vsi viničarji se tega zavedajo in od svojih naravnih in upravičenih zahtev niti za las ne bodo popustili. Vedo tudi, da se bodo enake in slične persekucije nadaljevale tudi še v bodoče. Toda nas viničarje vse to ne straši niti malo, najmanj pa, da bi jih mogli na njihovem pohodu ovirati taki dogodki.

Tovariši, viničarji! Iz vseh teh dogodkov je razvidno, kako se kapitalistični vinogradniki boje združene moči vseh viničarjev, ker vedo, da vstaja v Stokovni zvezi viničarjev nova sila, ki bo v najkrajšem času predstavljala vso

združeno viničarsko ljudstvo v boju za njegove pravice. Tudi ni nič čudnega, ako je bilo naperjeno vse preganjanje ravno nasproti tajniku in oblastnemu poslancu, našemu tov. Petru Rozmanu kot voditelju viničarskega pokreta. Pri vseh viničarjih je tov. Peter Rozman s tem pridobil le še večje zaupanje in še močnejšo oporo za svoje bodoče delo v službi viničarskega proletariata. Vsi viničarji gredo neustrašeno naprej!

Tovariš Peter Rozman je takoj protestiral pri mariborski oblastni skupščini in zahteval, da podvzame oblastna skupščina v zaščito svojega poslanca in proti žalitvi oblastne skupščine same, najodločnejše korake. Ko je za nečuvstvo postopanje proti tov. Rozmanu zvedela Jugoslovanska strokovna zveza v Ljubljani, je takoj poslala odločne proteste ministrstvu za notranje zadeve in velikemu županu v Mariboru in zahtevala, da se izsede krivci in prvi povzročitelji tega kulturnega škandala, kakršnih od časa demokratske strahovlade še nismo imeli, in kaznujejo. Zahtevala je tudi, da se da tov. Petru Rozmanu in obema tovarišema zaupnikoma tudi osebno zadoščenje in se ji sporoči uspeh preiskave.

Političen pregled.

Po tritedenski krizi, ki so jo povzročili Radič in samostojni demokrati pod pretvezo, da delajo za uveljavljenje čim širše demokracije, dočim jim je v resnici šlo le za to, da pridejo na oblast in do državnega denarja, smo vendar dobili vlado. Kakor je bilo od vsega početka jasno, je po vseh mogočih poskusih za sestavo vlade, v kateri bi bile zastopane vse stranke, dobil predsednik vlade Vukičević tretjič mandat, in sicer za sestavo delovne vlade. Vlada je sestavljena zopet iz radikalne stranke, Slovenske ljudske stranke, Jugoslovanske muslimanske stranke in demokratske stranke. Vlada je danes v mnogo boljšem položaju, kakor je bila pred to dolgotrajno krizo, ker se je tekom krize pokazalo, da noben politik v našem parlamentu ni mogel sestaviti koncentracijske vlade (v kateri bi bile zastopane vse stranke) in je tako dokazano, da je današnja kombinacija edina, ki je v sedanjem parlamentu mogoča. Na drugi strani pa pomeni zboljšanje vladnega stališča tudi dejstvo, da so se uredile razmere med radikali in demokratsko stranko. V vlado sta vstopila tudi dva Davidovičeva pristaša kot ministra in je na ta način Davidovič, ki je prejšnji Vukičevićevi vladi neprestano metal polena pod noge, prisiljen nositi odgovornost za delo vlade. Da se v bodoče izognejo raznim nesporazumom med vladnimi strankami, je vlada sklenila, da se bodo od časa do časa sestali šefi vseh vladnih strank Velja Vukičević, dr. Korošec, dr. Spaho in Ljuba Davidovič in bodo na skupnih sestankih rešili vse zadeve, ki bi mogle ogroziti složno sodelovanje vladnih strank.

Slovenci moramo biti z izidom krize povsem zadovoljni, kajti naš zastopnik v vladi je načelnik SLS dr. Anton Korošec, ki je prevzel ministrstvo za notranje zadeve. Ob svojem nastopu je dr. Korošec napovedal, da hoče z vso odločnostjo uvesti v svoje urade red in zakonitost in vse uradnike, ki bi na kak način kršili zakon, občutno kaznovati, dočim je vestnim uradnikom obljubil vso svojo pomoč. Čeprav naš tovariš dr. Gosar ni več minister za socialno politiko, je naše delavstvo z novo vlado vendar lahko zadovoljno, ker je lahko prepričano, da se mu, dokler bo dr. Korošec notranji minister, ne bodo kratile pravice. Nova vlada je šla takoj na delo in pripravlja več zakon-

Viničarji, s še večjim pogumom napreji!

Dne 19. februarja so bili na shodu viničarjev v Štrigovi v Medžimurju aretirani trije naši tovariši brez vsakega upravičenega razloga. Stvar je bila sledeča:

Opetovano so zahtevali viničarji iz Štrigove in okolice, da se ustanovi tudi pri njih strokovna skupina viničarjev. Tako je šel tajnik Stokovne zveze viničarjev, oblast. posl. tov. Peter Rozman, dne 2. februarja t. l. na sestanek v Globočki vrh, kjer je bilo zbranih veliko število viničarjev. Pri tej priliki se

je sestavil pripravljalni odbor za ustanovitev skupine. Za dne 19. februarja je pripravljalni odbor sklical ponoven sestanek, ki se je imel vršiti v Sprincu. Na ta krajevni sestanek so prišli na povabilo pripravljalnega odbora vsi viničarji iz bližnje okolice. Bilo jih je zbranih okoli 60. Sestanek bi se imel vršiti v hiši posestnice Nežke Zmazek v Špricu, občina Globoko, okraj Čakovec. Tik pred začetkom sestanka pa prihitijo trije orožniki. Na vprašanje, kdo je tisti, ki hoče imeti shod, se je pred-

skih načrtov, med katerimi omenimo zlasti zakonski načrt za pomoč krajem, ki trpe pomanjkanje. Ta načrt je bil 29. februarja kot nujen predložen na-

rodni skupščini, ki se je tega dne sestala, da nadaljuje delo, ki so ga pred tremi tedni prekinili Radič in Pribečvič s svojo zahtevo po koncentracijski vladi.

Strokovna organizacija.

Za socialni napredek.

»Dobro plačani človek je zadovoljnejši, je bolj brez skrbi, je delazmožnejši. Ako pride dalje, da si pridobi celo znatnejše premoženje, postane docela drugačen. V njem zadobi prostor prepričanje, da vendar le ni samo ubog delavec in človek drugega razreda.«

Tega mišljenja industrija Roberta Boscha so v Ameriki vsi podjetniki. Pri nas so še vedno redke bele vrane oni, ki vidijo v gospodarskem in socialnem napredku delavstva obenem tudi okrepitev in prospeh gospodarstva in splošnega blagostanja.

Le primerjajmo zgoraj navedeno izjavo dalekovidnega moža z izjavami naših podjetnikov, ki označujejo vsako tudi najmanjšo zahtevo po zvišanju plač kot škodljivo podjetju in gospodarstvu.

Ako bomo mi delavci čakali do tedaj, da bodo podjetniki tudi pri nas začeli naše zahteve prav pojmovati, tedaj bomo še dolgo, dolgo čakali, Mi hočemo zboljšanja našega gospodarskega položaja čimprej!

Zato je danes bolj kot kedaj poprej potrebna strnjena strokovna organizacija, da se v poštenem boju bori proti zaprekam in nasprotjem socialnega napredka delavstva.

Tovariš, tovarišica, misli na ta trda dejstva vsak dan!

Kovinarji

Jesenice. V sredo 7. marca se bo vršil sestanek skupin kovinarjev JSZ ob 8 zvečer v Kat. del. domu na Savi. Na dnevnem redu je predavanje s skioptičnimi slikami »Novi Dunaj«. Za člane udeležba obvezna, prijatelji vabljeni.

Tovarniški delavci

Prevalje. Za delavsko strokovno skupino v Prevaljah se vrši mesečni članski sestanek v nedeljo 4. marca ob 9 dopoldne v gostilni Kristan na Fari. Sestanka se bo udeležil tudi tajnik JSZ iz Maribora, ki bo razložil volilni red delavskih zaupnikov in njih nalogo. Razložil nam bo tajnik tudi novi davčni zakon, kolikor se tiče delavstva. Prosimo vse člane, da se sestanka gotovo udeležijo. — Odbor.

Rudarji

Zagorje ob Savi. Občni zbor rudarjev in steklarjev naše skupine se bo vršil 11. marca ob 3. uri popoldne v dvorani Zadrúžnega doma v Zagorju s

sledečim dnevnim redom: 1. Citanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo odbora in nadzorstva. 3. Volitve odbora in nadzorstva po novih pravilih. 4. Slučajnosti. Tovariši, udeležite se gotovo občnega zbora in pripeljte še svoje prijatelje. — Odbor.

Huda jama. Na zborovanju, ki ga je skupina rudarjev sklicala za 26. februar v Laškem, je bilo navzočih okoli 50 rudarjev. Tov. Lombardo nam je očrtal ves razvoj starostnega zavarovanja rudarjev, vzroke zvišanja prispevkov, znižanja pokojnin, zlasti podaljšanja službene dobe, kar vse je posledica znanega nam Žerjavovega pravilnika. Govornik nam je tako jasno očrtal vzroke podaljšanja službene dobe na 40 let, da bomo tiste, ki bi hoteli nam dopovedovati da je to zakrivil dr. Gosar, smatrali za podle demagoge. S pozivom, da je dolžnost vsakega delavca, da dela na zboljšanju delavskega položaja ter se združi v strokovno organizacijo, agitira zanjo in delavsko glasilu »Pravico«, smo zaključili lepo uspeli shod. Želimo, da bi imeli še več takih zborovanj, kjer se razgovorimo popolnoma jasno in odkrito brez laži in hinavščine.

Papirničarji

Občni zbor. Po sklepu zadnje seje Strokovne skupine papirniškega delavstva v Vevčah se vrši redni letni občni zbor skupine v nedeljo 11. marca ob 8 zjutraj v Društvenem domu v Dev. Mar. v Polju z običajnim dnevnim redom. Vabimo vse člane brez izjeme, da se občnega zbora v polnem številu udeležijo, ker se bodo poleg društvenih obravnavale tudi važne strokovne zadeve, ki tičejo celotno papirniško delavstvo. — Odbor.

Železničarski vestnik

Maribor. Dne 26. februarja 1928 se je vršil v Mariboru redni občni zbor mariborske skupine Prometne zveze, ki je bil nepričakovano dobro obiskan. Občni zbor je otvoril in vodil tov. Hudžar, ki je podal poročilo predsedstva ter o delu skupine v preteklem letu in o nalogah, ki čakajo organizacijo še v bodoče. Tov. Kores je kot zastopnik osrednjega odbora pozdravil navzoče v imenu centrale in v jedrnatih besedah orisal celotni, da že nevdružni položaj železničarjev, posebno še v nekaterih vrstah železničarjev, kjer jim njihovi predpostavljeni odjedajo še tiste drobtine pravic, katere jim je še pustila uprava. To je žalostno dejstvo, da tlačijo železničar

višjih kategorij nižjega, slednji pa zopet še nižjega. Vsak železničar, bodisi od najvišjega uradnika do najnižjega delavca, bi moral priznati, da so si železničarji vsi enaki, to je, da so vsi odvisni od uprave in njene dobre volje. Ako bi vladala taka solidarnost med železničarji in njihovimi kategorijami, vrstami in skupinami, bi bila eksistenca železničarja, bodisi delavca ali uradnika danes popolnoma drugačna kot pa je v resnici. Železničarskih izdajic je danes vsepovsod mnogo, ki zalezujejo poštene železničarje in jim žele škodovati, kjer le morejo. Nato je še omenil veliko važnost naših najožjih stikov z Mednarodno zvezo krščanskih železničarjev, ker smo potom te zveze v pismenih stikih s krščanskimi organizacijami iz vseh važnejših evropskih držav. Nato se je soglasno sprejel predlog, da se spremene skupin-

ska pravila v toliko, da se glasi ime organizacije Zveza krščanskih železničarjev Jugoslavije in se opusti dosedanje ime Prometna zveza. Po izvolitvi odbora in ostalih funkcionarjev, ki nam dajejo jamstvo za nesebično in požrtvovalno delovanje skupine, se je razvila prosta debata o splošnem delu organizacije. Ta občni zbor nam je zopet dokaz, da stoji organizacija trdno in nemoteno za brambo naših pravic.

Mestni delavci

Strokovna zveza mestnih uslužbencev in delavcev v Ljubljani vabi svoje članstvo na redni mesečni sestanek, ki se bo vršil v petek 2. marca ob 6 zvečer v kleti 1. delavskega konsumnega društva v Ljubljani, Kongresni trg 2. Dolžnost članstva je, da se sestanka sigurno udeležijo. — Odbor.

Novi davčni zakon.

V predzadnjih številkah smo v splošnem navedli načela in učinek novega davčnega zakona v svrhu pregleda. Za nas delavce in zasebne nameščence je važen davek na plače. Ponovno smo že poudarili, da nismo proti davkom, ker priznavamo državo. Toda prispevki za vsako društvo, tako tudi za vzdrževanje državnih funkcij morajo biti pa takšni, da jih član zmore in da ga ne ogrožajo eksistenčno. Novi zakon je popolnejši od prejšnjih predpisov v tem, da se oziroma tudi na družinske člane. Samo ne vem, če bi si upal kak minister preživljati otroka s 100 Din na mesec, tudi dvomim, da bi mogel kdo shajati s 400

dinarji na mesec (prehrana, stanovanje, obleka, obutev itd.). Gotovo bo rekla večina — ne. Torej eksistenčni minimum mora biti tak, da v resnici nudi najnižjo eksistenčno možnost. Nerazumljivo stališče je zavzel zakonodajalec glede žene. Tej ni hotel priznati niti borih 100 Din, češ da je zmožna pridobivanja. Prav grobo kapitalistično stališče. Če bi bila družba poštena, se ne bi sploh nobena mati in žena smela udeleževati izven družine. Pridobitna sila žene in matere je bridka.

Krivičnost po novem davčnem zakonu določenega eksistenčnega minimuma je razvidna zlasti iz primerjave z

v	samci	velike davčne olajšave	Družina brez otrok	Družina s številom otrok:			
				1	2	3	4
Nemčiji	16.00						
Angliji	34.50		57.000	67.000	70.000	81.000	88.000
Franciji	16.000		22.000	25.500	29.000	32.000	36.000
Italiji	9.000		18.000	nižje postavke			
Cehoslovaški	10.00	nižje postavke					
Avstriji	11.000	" "					
Jugoslaviji	4.800		4.800	6.000	7.200	8.400	9.600

eksistenčnim minimumom iz predvojnega časa v deželah, kakor kaže priobčena tabela.

Ta primerjava govori dovolj jasno. Prihodnjič prinesemo primerjavo z ostalimi vrstami davkov.

Za decentralizacijo delavskega zavarovanja.

O načrtu uredbe o reorganizaciji delavskega zavarovanja se je po časopisih že dosti razpravljalo. Predmet teh razprav ni bila toliko reorganizacija tehnik zavarovanja kot take; vse se je sukallo bolj okoli decentralizacije zavarovanja za slučaj bolezni.

Slovenija je načrt uredbe sprejela simpatično, ne tako ostali kraji države. Po časopisnih vesteh so se vsi okrožni uradi izjavili proti tej uredbi, ker da

so jo »inspirirali partikularistični interesi Slovenije«. Slovenija namreč bi se rada glede zavarovanja delavcev emancipirala (osamosvojila). Ker ima za celo svoje področje en sam urad za zavarovanje delavcev z 76.000 (po statistiki od junija 1927 že 89.687) zavarovancev in ker ima poleg tega najpovoljnejše zdravstvene razmere, bi po tej uredbi razumljivo interes Slovencev znatno napredoval, dočim bi ostali okrožni uradi prišli

Atom:

Misli krščanskega socialista.

Brezdomovinstvo delavca.

Velikokrat pade na delavca očitek brezdomovinstva in število delavcev izseljencev to potrjuje. Veliko vprašanje pa je, kje je temu vzrok? Mnogokrat se tudi čuje ugovor, češ delavci vedno zahtevajo večje plače, v sobotah zvečer in ob nedeljah so jih pa vse gostilne polne. Ne rečem, da tu ni kakega pretiravanja, a deloma so eni in drugi očitki resnični. Vendar za to nam tu ne gre, marveč za vprašanje ali so upravičeni. In to moramo odločno zanikati.

V delavcu moramo gledati človeka in nič drugega, ne več, ne manj. Predvsem je treba ugotoviti, da se delavec rodi v družini, da je tudi tu doma otroška ljubezen, hvaležnost, zvestoba in čut za družino. Vendar na splošno delavskih otrok vsega tega zdaleka ne doživi tako kakor meščanskih otrok. Vzroki so gospodarski. Industrijski delavec ne more iz čisto gospodarskih vzrokov biti pravi vzgojitelj svojih otrok. Zgodaj mora z doma in pride pozno domov ali pa mora vsled močne službe utrujen iti po dnevu počivati. Otroke morda vidi le ob nedeljah in zato leži glavna skrb za vzgojo na materi. Ta mora večkrat še sama v službo in opravljati gospodinj-ska dela, tako da je preutrujenost kaj kmalu izčrpana. Število otrok pa je obi-

čajno ravno v takih družinah še večje kot drugod.

Izključena je seve tako zvana »otroška soba« v sled pomanjkanja prostora. Rojstna hiša mestnega delavca so običajno stanovanjske »kasarne«, tako da izginejo še tisti blagodejni vplivi, katere ima narava na vsako otroško dušo. Otrok delavca preživi običajno mladost na ulici ali na kakem umazanem dvorišču ali pa tudi v zatohlji sobi, ker mati nima časa z njim iti na sprehod. Lahko razumljivo je, da otrok delavca stopi tako v življenje brez posebnih otroških spominov, če niso še ti le neprijetni in umevno je, da ne čuti večkrat nobenega domotožja, ko se poslavlja od doma.

Podobno je s šolo. Ker ima ista pogostokrat prav malo stika z življenjem, in so v njej združeni običajno otroci raznih stanov, ostane šola za delavskega otroka v spominu le kot nekaj stroja za vcepitev potrebne izobrazbe. O kaki posebni vzgoji za delavca ni govora in pri velikem številu otrok je tudi nemogoča. Zato pa šola tudi ne pusti nobenega globljega vtisa pri delavskem otroku. Človek lahko govori veliko z različnimi delavci v prijateljskem pogovoru, pa le redkokdaj kdo obnovlja svoje spomine mladosti in še manj šolske.

Tesne družinske in slabe gospodarske razmere povzročijo, da je delavski otrok primeroma kmalu prisiljen iskati si kruha sam zase in s tem pretrga še tiste rahle vezi, ki so morda vezale z

družino. Onega lepega družinskega razmerja, kjer je oče svetovalec svojemu sinu in mlada deklica išče in najde »materinsko« prijateljico v svoji materi, kakor to beremo v kakem romanu, ni najti v delavski rodbini skoro nikoli. Manjkalo je zato potrebnega časa in miru. Zato delavski otrok, fant ali dekle v svojem naravnem hrepenenju po družbi in prijateljstvu išče to izven doma, in posebno sreča je, če najde to v kakem primernem društvu.

Prav isto velja o ženi delavca. Vsakdanje trudapolno delo, skrb za vzdrževanje družine žalibog le prezgodaj razmerje med možem in ženo napravi resno in trezno ter prezgodaj zamorita vsako znato doživetje.

Še žalostnejšo sliko vidimo, če se ozremo na kulturno življenje delavca, na njegovo stanovanje, razmerje do umetnosti, na njegovo družabnost. (O veri spregovorimo ob drugi priliki.) Veliko se dandanes govori o izobrazbi duha in srca, toda premalo se vpoštevata najvažnejše t. j. stanovanjsko vprašanje. Dokler nima delavec možnosti, da bi si preskrbel primerno, udobno stanovanje je zastojni govoriti o njegovi izobrazbi, ker mu jo enostavno onemogoči njegov lastni dom. Kje naj povprečni delavec najde doma v svojem prenapolnjenem, tesnem stanovanju prostor, da bi v miru mogel prebirati kako knjigo ali časopis? Kdor tega ni sam videl in doživel, tudi ne more tega umeti. Ali je potemtakem čudno, če pre-

mnogi iščejo utehe v gostilni, da se morejo vsaj nekoliko odpočiti in pozabiti na dom, ki naj bi ga ljubili. Ni prav, ali po človeško govorjeno, razumljivo je in marsikdo, ki to oddaleč gleda ter obsoja, bi v sličnih okoliščinah storil bržkone enako.

Jasno in razvidno je iz tega, da je prvo in najvažnejše vprašanje glede izobrazbe in kulture delavcev vprav stanovanjsko vprašanje. In hrepenenje po kulturi in prijetnem domu vidimo pri vsakem delavcu, ki se je povzpela iz duhomornih skrbi za vsakdanji kruh. Pri vsakem opazimo kot prvo dejstvo, da si skuša uravnati lep dom, katerega si prizadeva opremiti z umetninami in knjigami. Vidimo ga, kako skuša predvsem posnemati malomeščanske kroge v uživanju malih radosti in kulturnega uživanja v kinu, gledališču itd. Ali in v koliko je potrebna za delavca posebna delavska kultura, o tem bi se dalo še razpravljati, pa o tem drugič več. Za danes moramo ugotoviti, da je očitek brezdomovinstva, in naj pride od katere strani hoče, povsem opravičen. In prav tako kaže očitek, da se delavca v nedeljah dobi v gostilnah, kjer zapravlja svojo tedensko plačo in da iz tega sledi, da je še predobro plačan, veliko, preveliko nerazumevanje razmer delavca in njegove družine. Kdor hoče odpraviti v delavstvu občutek »brezdomovinstva«, mora delati na to, da si bo sleherni delavec mogel pridobiti prijetni dom in izginil bo sam po sebi.

v zelo težak položaj (Obzor, 19. febr. 1928).

Ta izjava prav odkritosrčno kaže vzroke, radi katerih so okrožni uradi tako nerazpoloženi napram nameravani decentralizaciji bolniškega zavarovanja. Slovenija naj bo ona zlata jama, iz katere naj vseh ostalih 23 okrožnih uradov črpa kritja za svoje izgube pri zavarovanju, Slovenija naj bo ona molzna krava, ki naj bo vsem okrožnim uradom garancija, da se bodo njihove izgube že kako pokrile. Kajti po novi uredbi bi se vsak okrožni urad moral finansirati popolnoma sam. Do sedaj okrožni uradi niso v dovoljni meri skrbeli za to, da se z rednimi dohodki pokrijejo izdatki in da se dosežejo vsaj majhni presežki za odpritev potrebnih rezervnih fondov za slučaj epidemij. Manjkalo jim je potrebne iniciative in odgovornosti za poslovanje. Ločitev bolniškega zavarovanja od zavarovanja zoper nezgode pa ima po načrtu uredbe ta namen, da se okrožnim uradom onemogoči, da bi donose za slučaj nesreče trošili za izdatke bolniškega zavarovanja, kar se je čestokrat dogajalo.

Kot da bi bila Slovenija tako bogata, da lahko vse prenese! Kot da ne bi bilo že dovolj in preveč, da plačuje Slovenija v primeri z drugimi deli države toliko nesorazmerno davkov!

Očitek nesocialnosti pa odločno zavračamo. Dobro ločimo med socialnostjo in izkoriščanjem. Kar se od nas zahteva pri zavarovanju delavcev, to odločno že presega mejo socialnosti, to je že v lepo obleko zavito izžemanje.

Koliko slovenskega denarja je šlo za zgradbo palače osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu in kakšno zgradbo so nam dopustili iz lastnega denarja sezidati v Ljubljani! Samo da bi za druge več ostalo. Pojavila se je zahteva, da se osrednji urad za zavarovanje delavcev prenese v Beograd. Tam naj se kupi zemljišče in zgradi reprezentativna palača. Seveda bo zopet v delavskem zavarovanju visoko aktivna Slovenija ona, ki bo morala največ prispevati k stroškom gradnje.

Uredbi se očita, da stoji glede decentralizacije v nasprotju s centralističnimi tendencami delavskih zavarovanj najnaprednejših držav Evrope. Ne tajimo tega. Čudimo se le, da hočejo operirati s tem dejstvom, ki govori očito proti njim. Naša država za centralistično ureditev delavskega zavarovanja še ni zrela. Centralizacija predstavlja nivelacijo delavskih razmer, zdravstvenih pogojev, prometnih prilik, ki morajo biti v vseh delih ozemlja, preko katerega se centralistično zavarovanje razteza, enaki. Tega pa žal pri nas ni. Zato moramo nujno to neenako ozemlje razdeliti v manjša v sebi zaključena ozemlja, ki imajo enake gospodarske, socialne in zdravstvene pogoje. Saj vendar nasprotuje socialni pravičnosti, da mora 17,3% vseh jugoslovanskih zavarovancev (v Sloveniji) vse svoje preostanke iz zavarovanja odstopati slabše razvitim delom naše države. Tudi v Sloveniji imamo celo kopico perečih socialnih zadev, ki jih radi pomanjkanja denarja ne moremo uresničiti. Naše hitro se razvijajoče socialno življenje ne more ostati na mrtvi točki. Misliti bo treba na zgradbo delavskih sanatorijev, bolnic in ambulanc. Dočim bijejo pri nas bratovske skladnice obupen boj za svoj obstanek in znižujejo podpore, ki sploh onemogočajo življenje, pa služi slovenski delavski denar za sanacijo drugih deficitnih okrožnih uradov.

Hvaležni moramo biti ministru dr. Gosarju, da je načel to vprašanje. Četudi za enkrat ni upanja, da bi se ta načrt uresničil, vendar ne smemo odnehati. Pričakati moramo ugodnejše prilike.

Krekova mladina.

Iz centrale. Opozarjamo vse podružnice na točno izvršitev navodil zadnje okrožnice. »Ogenj« se je razposlal.

Ljubljana. Redni občni zbor podružnice se bo vršil 8. marca ob 8 zvečer v društvenih prostorih na Starem trgu 2/I. Pridite vsi! — Odbor.

Sneberje - Zadobrava. Dramatični odsek naše podružnice uprizori v nedeljo 4. marca ob 4 popoldne v Gasilnem domu narodno igro »Pri Hrastovih«. Vabimo vse prijatelje.

Tedenske novice.

Novi volilni red za volitve članov v Delavsko zbornico v Ljubljani, kakor je bil sprejet na zasedanju Delavske zbornice v Mariboru, je bil od bivšega ministra za socialno politiko dr. Gosarja potrjen, s spremembo, da se bodo volitve vršile v krajih, kjer je nad 100 delavcev, direktno in tajno po občinah na voliščih, v vseh drugih krajih pa se bo volilo s kuvertami po pošti kot zadnjič. Natančneje o novem volilnem redu bomo še poročali.

Za sezonske delavce. Pretekli teden se je vršila v Beogradu konferenca v ministrstvu za socialno politiko za zaposlitev naših kmetijskih delavcev v Nemčiji. Že prejšnja leta je veliko naših kmetijskih delavcev posebno iz Prekmurja hodilo v Nemčijo na delo. Sedaj se je sklenilo na tej konferenci z nekaterimi nemškimi družbami posebna pogodba za zaposlitev teh delavcev. Tako bo odšel letos iz naše države večji transport delavcev, ki se bodo rekrutirali predvsem iz Prekmurja in Banata in bodo v Nemčiji zaposleni pri gojenju sladkorne pese. V zadevni pogodbi so tudi določene plače in poskrbljeno za stanovanja in vse potrebno. Vožnjo do meje bodo imeli brezplačno, stroške za potovanje od meje do mesta zaposlitve plača nemška delavska centrala. Doslej so zaslužili taki delavci v Nemčiji od 400 do 500 mark, t. j. 5—6000 Din na mesec.

Poselska zveza ima redni občni zbor v nedeljo 4. marca 1928, ob 5 popoldne v Ljudskem domu z običajnim dnevnim redom. Vse članice se vljudno vabijo. — Odbor.

Za šef-zdravnika pri OUZD v Ljubljani je ravnateljstvo v svoji zadnji seji imenovalo dr. Ivana Zajca, starejšega.

Društvo diplomiranih babic za Slovenijo v Ljubljani. Mnogo nekdanjih članic, ki so prenehale s plačevanjem, se zopet obračajo na društvo z raznimi prošnjami. Zato pripominjamo, da imajo pravico do pričakovanih odgovorov in intervencij le one članice, ki redno plačujejo članarino. — Odbor.

Poučno potovanje v Köln (Westfal-sko). To potovanje bo od 1. do 11. avg. po sledečem programu: 1. avg. jutraj ob 8.45 odhod iz Ljubljane preko Jesenic v München, kjer je prenočišče, naslednji dan ogledovanje mesta. Zvečer odhod v Mainz. Iz Mainza po Renu do Kölna, kamor dospejo izletniki 3. avg. popoldne. 4. avg. je določen za ogledovanje Kölna. Naslednji dan božja pot in skupni sestanek vseh slovenskih društev sv. Barbare na Westfalskem in Holandskem v Kevelarju, kjer bo kat. dan. Naslednji trije dnevi so določeni za proučevanje socialnih razmer v delavskih centrih: Hamborn, Essen, Duisburg, M. Gladbach in Düsseldorf. Pot nazaj gre preko Nürnberga—Münchena v Ljubljano, kamor dospejo 11. avg. jutraj. Stroški za to potovanje znašajo neobvezno 2800 Din. V tej vsoti je zapodena železnica, brzovlak, vožnja na parniku po Renu, hrana in stanovanje. Priglasite za to potovanje sprejema Prosvetna zveza do 1. junija 1928.

Zahvala. Podpisana se tem potom najlepše zahvaljujem načelnstvu JSZ v Mariboru za izplačani mi znesek 500 Din kot posmrtnico za mojo pokojno materjo Marijo Ivančič. — Marija Ivančič.

Proti odpravi stanovanjskega zakona. V nedeljo se je vršila v Zagrebu velika protestna skupščina najemnikov proti ukinitvi zakona o stanovanjih. Sprejete so bile nato resolucije pri taki ukinitvi.

Deseturni delavnik. Belgrajske gospodarske zbornice so poslale ministru za socialno politiko spomenico, v kateri zahtevajo, da se uvede 10urni delavnik kot normalen, 9- in 8urni pa kot izjema. Predlog se utemeljuje s trditvijo, da bi bili z uvedbo 8urnega delavnika ogroženi življenjski interesi našega narodnega gospodarstva.

Osnovanje zveze stavbnih podjetnikov. V Beogradu se je vršil 19. t. m. prvi kongres stavbnih podjetnikov iz cele države.

Pokojninski fond uradnikov. Finančni minister je izdelal načrt o pokojninskem fondu državnih nameščenцев. Uredba je predložena uradniškemu združenju, da dostavi svoje pripombe.

Nesreča pri delu. V kurnici na gorenskem kolodvoru v Ljubljani je padla pretekli teden 48letnemu ključavničarju Pavlu Zorcu med delom na glavo težka deska. Zorcu so se pretresli možgani.

Prepeljali so ga z rešilnim avtom v bolnico.

Trami so zmečkali 16. febr. 26letnega Franca Erčula iz Gradišča blizu Roba pri Velikih Laščah. Voz s tramovi se je preobrnul na njega in ga poškodoval do smrti.

Nezgoda pri delu. Mehaniku komanu Rajhu v Ljubljani je pri delu na lokomotivi puhnila para v obraz. Rajh je dobil težje poškodbe na obrazu in so ga morali prepeljati v bolnico.

Smrtonosni zobohol. Seljaka Luko Bažića v Grabovcu (Hercegovina) je bolel zob-kočnjak. Ker mož bolečin ni mogel prenašati več, do zdravnika pa je bilo daleč, je pograbil navadne klešče, ter si zob izdrl. Pri tem si je pa Luka iztrgal tudi kos mesa. Štiriindvajset ur nato je v velikih bolečinah zastrupljenjem krvi umrl.

Denar v pepelu. V Zagrebu je neka gospodinja, ki je odšla od doma, skrila 7700 Din v pepel v peči. Za časa njene odsotnosti so vdrl v njeno stanovanje tatovi. Ko so premetali zamahe vse pohištvo, so pogledali še v peč, kjer so denar res našli in seveda tudi odnesli.

Glad v Hercegovini. Po poročilih Rdečega križa v Mostarju strada v Hercegovini okrog 14.000 družin s 70.000 člani. V samem Mostarju gladuje 2600 ljudi.

Tudi Dalmacija strada. Na otoku Braču je nastala velika lakota. Posebno stradajo kraji, kjer ni industrije. V neki vasi so za lakoto umrle tri osebe.

Obsojeni komunisti. 16. febr. je bilo pred belgrajskim sodiščem obsojenih pet komunistov na pet let, 9 pa na šest mesecev zapora. Dr. Sima Marković in šest drugih obtožencev je bilo oproščenih.

Stalež živine v Jugoslaviji. Po zadnji statistiki kmetijskega ministrstva je v naši državi: 4.960.397 goved, 51.848 bičvolov, 1.069.320 konj, 18.108 mežgov, 84.207 volov, 3.373.041 svinj, 7.011.201 ovca, 15.075.225 telet in 534.445 panjev čebel. Iz te statistike je razvidno, da je v naši državi še vedno veliko svinj in telet.

Poškodovani bankovci. Za vsak poškodovani bankovec razen petdinarskega odtegne Narodna banka za tvorniške stroške 1.70 Din, za petdinarskega pa 50 par. Če se pa predloži iz dveh različnih delov sestavljeni bankovec, od katerih ima vsak del drugo številko in serijo, smatra Narodna banka tak bankovec za dva poškodovana bankovca in odtegne za vsak del po 1.75 Din, torej za celi bankovec 3.40 Din. Razen tvorniških stroškov pa obračuni Narodna banka pri večjih poškodbah (pri katerih manjka manjši ali večji del), tudi tisti manjkajoči del. Ta del se obračuni tako, da se razdeli cel bankovec na sto enakih štiriogelnikov in se odšteje toliko enot, kolikor jih manjka. Pri desetakah se računi en štiriogelnik 10 par, pri stotakah 1 Din, in pri tisočakah 10 Din. Manj ko četrtina bankovca se ne sprejema v povračilo. Te odtelgljaje mora plačati vsaka stranka, bodisi zasebnik, javna ustanova ali pa državni urad. Zadnji čas se pojavljajo v prometu tudi namenoma razrezani bankovci in razpolavljeni bankovci, ki se prepovedano in Narodna banka odtegne od takega bankovca za vsako polovico po 1.70 Din tvorniških stroškov. V Ljubljani sprejema poškodovani denar podružnica Narodne banke.

Najcenejša kava je Žika, ker je najboljša in najbolj zdrava! Zahtevajte Žiko pri trgovcu, dobite jo v rdečih zavitkih!

Socialni pregled.

Spor v Nemčiji poravnan. Po poročilih časopisov so kovinarji v srednji Nemčiji pretekli teden v petek zopet prišli za delo; pod kakimi pogoji, nam ni znano.

Osemurnik. V Nemčiji je stopila s 1. januarjem v veljavo uredba iz leta 1927., ki razteguje osemurni delovni čas na nadaljnje kategorije delavstva v težki industriji. V Avstriji je delavsko razsodišče znižalo delovni čas v državnih plinskih podjetjih od 48 na 44 ur na teden. V Mehiki je bil z uredbo od oktobra 1927 določen najdaljši delovni čas v trgovinah in sem spadajočih podjetjih največ 8 ur dnevno.

Stavke in izprtja. V Nemčiji je bilo po podatkih drž. statističnega urada v prvih devetih mesecih l. 1927 507 stavk v 4998 obratih. Stavkalo je 111.269 de-

lavcev, ki so izgubili nad 1% milijona delovnih dni. V istem razdobju je bilo izprtih 178.600 delavcev v 1416 obratih. Izgubili so nad poldrugi milijon delovnih dni. — Za 100 prostih mest trgovskih nastavljenecv je bilo v novembru 1927 na razpolago 1013 reflektantov, za 100 prostih mest v svobodnih poklicih pa 1477. V poljedelstvu pa je prišlo na 100 prostih mest le 144.

10 milijonov članov. Sovjetske strokovne organizacije izkazujejo za leto 1927 10 milijonov 250.000 članov. Napram preteklemu letu je napredovalo število članov za okoli 4 odstotke. Med hotelskim, hišnogospodinjskim in uslužbenstvom v javnih zdravstvenih napravah kakor tudi med učitelstvom in v tekstilni industriji imajo večino ženske. Sovjeti se zelo trudijo, da pridobe za sindikat tudi z dežele dohajajoči narasčaj, ki je pa napram strokovni organizaciji skrajno nerazpoložen. Ena tretjina vseh dohodkov se porabi za upravo, kar jim seveda ni prav.

Dopisi.

Jesenice. Zadnje čase so po jesenjski tovarni začele krožiti razne vznemirljive vesti, n. pr. da bo vse dražje: življenjske potrebščine in kurjava. To so bili triki raznih nasprotnikov, ki so hoteli le v kalnem ribariti. Kaj je vse obdavčeno od oblasne skupščine je bilo dovolj pojasnjeno in da so to stvari, ki se jih lahko vsak ogne, ker niso neobhodno potrebne za življenjski obstoj. Podražitev premoga pa pri KID ni mogoča, ker je po pogodbi zagotovljen po tej ceni. Odpovedati bi se morala pogodba, če se hoče to predručiti. Sicer pa razširjajo take vesti tisti, ki jim je strokovna organizacija španska vas in ki podcenjujejo organizirano moč delavstva, zato pa nasedajo vsaki demagogiji. Da pa ne bo pritiska na delavstvo, je pa treba samoobrambe in to dobimo v strokovni organizaciji. Čim močnejše bodo, tem več žilavosti bodo pokazale, čudežev se pa ne da delati. Zato, kolikor delavske zavesti, toliko tudi uspehov. Zadnje čase nekateri člani naše skupine niso dobili »Pravice«. Nekateri so se javili; pa vendar, če je še kdo prizadet, naj vsak nedostatek javi v naši pisarni. Uradne ure so vsako nedeljo in praznik od pol 10 do 11 dopoldne. Vse težnje naj se javijo v pisarni, ker je le na ta način mogoče kaj doseči. Tudi opozarjamo vse na točno plačevanje članarine, da ne bo zaostankov, kar nam delo silno otežkuje.

Jesenice. Vprašanje bratovske skladnice KID in dr. Žerjav. Torkovo »Jutro« šopiri z neko intervencijo dr. Žerjava v prilog nadaljnjemu obstoju bratovske skladnice na Jesenicah. Nam ni prav nič znanega, da bi dr. Žerjav sploh kaj interveniral. In da bi »na odločno zahtevo dr. Žerjava« minister za šume in rude izjavil, da ne bo nikoli izprememb, je pa še manj verjetno. »Jutro« gotovo misli, da se dr. Žerjava v Beogradu vse boji — res je pa nasprotno. V isti notici pa se poleg praznega bahanja tudi nesramno laže, češ, da je svoj čas dr. Gosar zbiral podatke za ukinitve bratovske skladnice na Jesenicah. To ni prav nič drugega kot nesramno obrekovanje in prosta laž. Tako skušajo pobijati svoje nasprotnike »napredni« ljudje.

Maribor. Zadnje nedeljo so pri nas sklicali socialisti javen delavski shod v znak protesta proti ukinitvi izplačevanja hranarine pri ekspozituri OUZD v Mariboru. Ta shod je znova pokazal, da ti ljudje niso za nikako stvarno delo in je z njimi vsako sodelovanje nemogoče. Vprašanje izplačevanja hranarine se je na merodajnem mestu tako temeljito pretreslo, da bi vsak moral priznati upravičenost te odredbe. Toda našim socialistom se je zdelo potrebno, da v sled pozitivne svoje stranke naredijo iz tega veliko vprašanje. Ker pa to ni mogoče brez demagogije, je bilo demagoških besed vse polno in stvarnih izjavljanj si zastoj pričačeval. Udrihalo se je samo po klerikalnih in našem ravnateljstvu pri OUZD in to celo od strani, ki bi morala kot član ravnateljstva podati popolnoma objektivno izjavo glede ukinitve. Zanimivo je, da se je demokrate samo enkrat mimogrede omenjalo, napadalo se jih pa ni popolnoma nič. Ako je sploh kak stvaren delavec v socialističnih vrstah, si bo že lahko ustvaril mnenje ali je to delavstvu v korist ali

v škodo. Dokler bo v teh vrstah prevladovala zgolj le demagogija, toliko časa ne bo imelo delavstvo nikake koristi od svoje borbe in prva njegova naloga je, da take ljudi vrže čimprej čez plot in začne resno in stvarno z delom za svojo korist. Delavsko vprašanje ni nikaka igračka in tudi ne lutka. To naj si mariborski socialisti dobro zapomnijo.

Hrastnik. Naši delavci v kemični tovarni imajo svoj sestanek prihodnje nedelje ob 4. uri popoldne v gostilni Ruckla, kjer bo tudi seja strokovne zveze rudarjev. Naj nikogar ne manjka. — Krekova mladina iz Trbovelj je preteklo nedeljo igrala pri g. Logarju »Lovskega tatu«. — Ob priliki sestave občinskega proračuna v dolski občini so dosegli zastopniki našega delavstva, da se je vnesel v proračun znesek 5000 Din za podpore brezposelnim.

Hudajama. Rudarjem in delavcem v opozorilo! Pod takim naslovom so razširjali delavski lažiprijatelji lepake za volitve obratnih zaupnikov. Jedro vse frazarije v teh lepakih je zmanjšati vpliv pravih delavnih in nesebičnih delavskih zastopnikov ter si pridobiti takih, ki bi hódili na pristojna mesta ne intervenirali, ampak denuncirali. V vsej zvitosti in laži je v teh lepakih čudna zanimivost. V prvem odstavku piše: »Te volitve so za nas delavce velikega pomena, ker nam je dana prilika, da si izberemo zaupnike« itd. (Ne pove pa, da je izdal navodilo za te volitve dr. Gosar.) Seveda, to se ne sme povedati, ker se priznava, da je važon, in težko je priznati dr. Gosarju kaj važnega in koristnega. Spodaj pa se zaletava v dr. Gosarja zaradi pravilnika bratovske skladišnice, s čemur nima on prav nobene opravka. Torej zgoraj o stvari, ki je dobra in koristna in ki je delo dr. Gosarja, ne pove, kdo je to izdal. Spo-

daj pa o stvari, ki je slaba in spada pod ministra za šume in rude in torej dr. Gosar nima tu nobene odgovornosti, pa istega napada. Tu se jasno vidi, da tem ljudem ni mar delavski interes, ampak interes kapitalistične stranke, katere naloga je delavstvo usuznjati in tako kapitalistom pomagati še do večjih dobičkov. Smola pri vsem tem pa je za te »modre« glave ta, da so zastojni agitirali, ker v rudarskih revirjih volitev obratnih zaupnikov ne bo, ker imamo II. rudarsko skupino. Nas ta agitacija ne skrbi, ampak se le smejemo tistim, ki bi radi bili delavski zastopniki, pa niti ne vedo, da ne morejo biti. Tovarishi rudarji, povejmo tem ljudem jasno in razločno, da se ne daste voditi za nos od nikogar, najmanj pa od esdesarskih hlapcev! — Zavedni rudarji.

Za žene in dekleta.

Pazi! Natikaj vedno šivanko na nit (ne narobe, da vtikaš nit v šivankino uho)! Zato se navadi, da boš držal nit v levi roki, šivanko v desni. Ta način natikanja je lažji in oči manj trpe.

Sitne muhe. Bajje pomaga to-le: Kadar ti seda muha na obraz, pa se ne da odgnati, tedaj močno pihni vanjo. Potem se ne vrne več.

Madeže od smole izperemo iz sukne-nega blaga tako-le: Madež pomazemo najprej z maslom ali pa s kako drugo masčobo in ga potem nekaj časa pustimo. Potem operemo dotično mesto z milom in z vrelo vodo. Ali z gorko raztopljeno sode ali pa amonijaka se dajo madeži od smole odstraniti. — Z rok osnažimo madeže od smole s petrolejem.

Razširajte »Pravico«!

Za kratek čas.

Nepotreben strah. Ameriški vojak je videl v strelskem jarku v temi postavbo, ki je šla mimo njega. Iskal je ravno po žepih vžigalice, jih ni mogel dobiti, zato je poklical onega: »Ti, slišiš, daj mi ognjalo!« Dotičnik mu je prižgal cigareto, in tedaj je vojak videl, da ima pred seboj generala. »Oprostite,« je dejal, »nisem videl, da ste general.« — »Nič ne de,« je odvrnil general, »samo Boga zahvali, da nisem podčastnik.«

Zdravnik pride. Mati svoji mali hčerki: »Anica, zdaj pa le pojdi; zdravnik pride in ni treba, da bi bila zraven.«

— Anica: »Ah, mama, pusti me tu v sobi! Ata pravi, da te zdravnik samo za nos vleče, in bi rada videla, kako.«

Moderno slikarstvo. Prijatelj umetniku: »Kaj tako kričiš, ali si znorel?« — Umetnik: »Kaj ne bi! Gospodinja mi je pri pospravljanju obrnila moj najnovejši umotvor in sedaj ne vem, katera stran je bila zgoraj in katera spodaj.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1357 Din, za 100 lir 300 Din, za 1 dolar 56.75 Din, za 100 francoskih frankov 223 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.50 Din, za 100 šilingov 800 Din.

Krema HELGOLIN vsebuje največ maščobe in daje čevlju največji blesk. **A. KNIFIC, ŠIŠKA.**

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ r. z. z o. z. v Tržiču

★
Izdeluje
vsakovrstne ovčje
in kozje kože, kakor tudi
barvano usnje za
površnike
★

Postrežba točna.

Cene solidne.

Vsak zaveden somišljenik je član

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadrugi. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Slavko Savinšek:

9.

Milica. otrok bolesti.

Bila je veselica v predmestju nekje zvečer, ko se je Janko na poti domov pridružil Milici in jo povabil, naj gre z njim drevi na to veselico. Sprva se je Milica branila, češ, škoda denarja in tudi ne ljubi se ji preveč; vendar je naposled odnehala fantovemu prigovarjanju, češ, da je potrebna včasih malo razvedrila in bi itak ostala samo kako uro in pol ter je obljubila, da pride. Domenila sta se za uro in kraj sestanka in res sta se našla kot je bilo dogovorjeno.

Milica je bila po naravi obdarjena z vedrostjo in, jo je le bolezen in pohabljenost napravila mrko, tiho in zamišljeno. Ali vendar je priklopilo iz nje ono prvotno, kadar je za čas pozabila svojo nadlogo. Tako tudi tisti večer ni preveč silila domov, ko je videla okrog sebe samo radost mladosti in še prigovarjala je Janku, naj se tudi zavrti, ko so plesali. Res jo je fant ubogal. Bil je ves čas nekam molčeč, tih; ni vedno takoj odgovarjal na njena vprašanja, kakor nekam v misli zatopljen je gledal predse v mlado vrvež. Samo pil je precej in hlastno in tudi Milico je sili k temu. Dekle je izpilo bolj njemu na ljubo malce pijače, dočim je Janko vedno bolj hitel in tudi zgovornejši je bil. V lokalju je postajalo vroče in soperica je tiščala kri v glavo in srce. Janko se je neopazljivo primaknil k Milici, ki je občutila nekakšno vročico iz njega in se mu nehote odmaknila. Svarila ga je pred pijačo. Ko pa je videla, da je fant ne uboga, je pričela siliti domov. Le težko je ubogal. Ko sta stopila v noč, je sprva hodil sam zase, nato pa, ko se je Milica težko zibala po precej zapuščenih in zanemarenih temni poti, je stopil tesno k njej in ji ponudil roko. Ker je res težko hodila — malce jo je tudi pijača, ki je ni bila vajena, utrudila — se mu je naslonila na roko.

Precej časa sta hodila. Počasi jo je vodil in oprežno, a besede ni spregovoril z njo. Prideta do samotne klopice in Janko jo povabi, da sedeta in se odpočijeta. Milica ga uboga. Janko sede tesno k njej in molči. Milica se mu odmakne v slutnji. On za njo. Pa se mu spet odmakne. Tedaj jo prime Janko z vročično dlanjo za roko in sa skloni k njej.

Duh po pijači udari Milici v lice, iztrga roko in se umakne z glavo nazaj. Janku pa zablisnejo oči, da Milica vztrepeta, še tesneje se nasloni k njej in ji zašepeta v obraz omamno, vabljivo, a grdo besedo in jo hoče siloma objeti okrog telesa. Milica nehote krikne in plane pokonci. A fant ne odneha. Sune jo nazaj na klop, trdo jo stisne v zapestju leve roke. Tedaj Milica udari s prosto desnico fanta v prvi, da omahne in se opoteče v pot ter komaj ujame ravnotežje. A vendar se dvigne takoj, stopi k Milici, ki so jo od bolečine spoznanja oblile solze in se zgrudi pred njo na kolena:

»Milica, odpusti mi!«

Milica ne odvrne besedice. V tem se začujejo koraki po poti, manjša gruča ljudi se jima bliža. Janko plane pokonci, si gre z roko po obrazu in si popravi obleko.

Oni pridejo poleg. Milica spozna med njimi znanko, jo pokliče po imenu ter jo poprosi, če smeta iti oba z njimi, ker je gospodu nekaj slabo. Znanka privoli in Milica se je oklene za roko, da bi laže hodila. Fant gre za njima in tako pridejo v mesto, kjer se Janko naglo poslovi in izgine v ulico.

Znanka vpraša Milico, kaj naj pomeni vse to. »Malce preveč je pil, ni vaju, pa ga je zdaj sram.«

Tako Milica na zunaj odpravi vprašanje.

Toda doma ne more Milica niti v posteljo. Vsa trepetajo, v njej gori nekaj, kar se je raztrgalo in užgalo, da zdaj peče ko žerjavica. Nasloni se v odprto okno trudna, upehana in sprašuje v nemo noč: Je mogoče? On?? Kako, kako??

O Milica, da bi teh vprašajev ne bilo v slovnici življenja!

Četrto poglavje.

Milico je čudno pretresel dogodek z Jankom. Ni mogla verjeti prav, da se je vse v resnici zgodilo. Preveč je bila verovala vanj. Bila pa je premлада, da bi mogla doumeti skrivnosti človeške narave, ki so nam tem manj umljive, čimbolj se utapljammo vanje. Verjela je šele drugi dan, ko ni bilo fanta v pisarno in še bolj čez teden dni, ko ji je povedal šef, da je Janko vzel bolezenski dopust, ki se iz njega ne vrne več nazaj k njemu v službo.

Ni se upal posloviti Janko od Milice, ker se ni drznil pogledati v oči, ki jih je tako varal, tako

užalil. Šel je brez slovesa, brez besede, brez pisma. Ni ga več srečala v življenju.

Precej časa je glodalo v njej vse to in nezapiranje napram moškemu se je le poglabilo v njej. Zrastlo pa je obenem hrepenenje. — Milica je gledala dan za dnem srečo drugih, srečavala žareče in vriskajoče oči, zrla radostne obraze, ki so se sklanjali drug v drugega v ljubezni. Ni verjela moškemu; ali vendar vsi le ne morejo biti taki in enaki, nekje mora vendarle biti prava ljubezen, ji je govorilo v srcu.

Toda vse to ni zanjo, je vstajalo v Milici. To je namenjeno le zdravim, nepohabljenim. Zanjo se ne more gnati nikdo, nikdo ne hrepeneti po njej; preveč udari takoj v srce njena kričeča hiba.

Čudovito se je pričela razcvitati Milica. Kakor roža je bila vsak dan lepša, vsako jutro bolj v cvetju. V belem prozornem obrazu so gorele žametaste črne oči, ki so šle človeku v dušo in srce; ustnice so vabile, vabile in klicale vsakomur, ki je šel mimo in ji pogledal v obraz: daj, postoj, ali nismo lepe? Lasje, ki jih ni strigla, so se v plavo prelivali in obrobjali beli obraz kakor okvir iz sija mrčne noči. Telo Miličino je bilo spev, vsaka kretnja njegova, vsak dih iz mladih grudi pesem; roki pa kakor dva žarka mesečine. In vse to ne bi bilo vredno ljubezni, ne bi vzbudilo hrepenenja in sanj o sreči, o raju v dveh? O, so gledali za njo in vanjo, marsikomu je glasneje udarilo srce, je zasijalo oko v občudujoči luči ob pogledu v Milico; ali prav tako se je oko zopet zameglilo, ko je doznalo za Miličino hibo: je mogoče? Ah, škoda!

In Milica je videla poglede prve in druge, čutila srčno radost in potem boleče vprašanje, se skrivila v bolečini in se sklonila žalostna sama vase.

V službi ji je bilo dobro. Ravnatelj denarnega zavoda je bil mlad, podjeten mož, ki je imel samo zmisel za procvit zavoda in je bil preveč uprežen v zapletene in razsežne posle podjetja. Brž je tudi spoznal v Milici krepko, pridno in nadarjeno pomoč ter ji kmalu prepustil važnejše delo od strojepisja in se ji je tudi plača temu primerno zvišala. Za ljubezen in ljubezničenje, se je videlo, ni imel časa. Sicer je včasih za hip obvisel njegov pogled na lepi Milici, pa tudi samo za hip. Ni pa izdal svoje misli ne v kretnji, ne z naglasom v besedi. In Milica mu je bila hvaležna, ker je enako mirno prešel preko njene hibe.